

RAJZOK A SZIKLAFALON

A Neander-völgyi ember lassanként eltűnt, s maradt a mai ember, aki felfedezte a rajz művészetének erejét. (Noha van, aki úgy véli, hogy a Neander-völgyi is rajzolt a sziklák falára, bizonyítani ezt eddig hitelt érdemlően nem tudták.)

A nemrégiben Franciaországban előkerült Chauvet-sziklarajzok szinte már gyanúsán szépek. A felfedezés után a kutatók jó darabig el sem akarták hinni, hogy nem hamisítványok. Hihetetlen, hogy több tízezer éve, a sötét barlangok mélyén ilyen pontos, művészi erejű ábrázolások születtek. De miről szólnak?

Sokáig a kutatók úgy vélték, hogy a sziklarajzok vadászmagiák voltak: az ember „rákészült” segítségükkel egy-egy vadászatra. Megidézte az elejtendő állatok szellemét a falon, hogy erejüket átvegye, s az segítse őt a vadászatban. Ma már azonban a legtöbben vitatják ezt a nézetet, s azt állítják, a rajzokkal a régen élt emberek saját világukat, gondolataikat örökítették meg. Egyfajta nyelvnek, sőt, az írás kezdeményének tekintik őket.

Az első sziklarajzok a 28 000-20 000 év közötti gravetti-kultúra idején születtek. Ez a műveltség hagyta ránk a csontból vagy kőből faragott kis, női alakokat formázó szobrokat.

A sziklarajzok többsége azonban a mai Franciaország és Spanyolország területéről került elő, és nagy részük a magdalénikultúra idejére, vagyis a 20 000-12 000 év közötti időszakra tehető. A magdaléniek azt ábrázolták, amit jól ismertek: az embert, annak is csak a legfontosabb részeit. A fejet, a kéz lenyomatát és hangsúlyosan – a termékenység szimbólumait – a női nemi szerveket. Az emberábrázó-

Chauvet-sziklarajzok

lásokon kívül nagy számban fordulnak elő állatok. Ennek a kultúrának a népe vadászott, s lerajzolta azokat az állatokat, amelyeket elejtett: mamutokat, bölényeket, szarvasokat stb. Ugyanakkor szinte egyáltalán nem ábrázolták a növényvilágot. Talán azért, mert sziklarajzait amúgy is a természet, gyakran a növényvilág vette körül. Ám a pontos magyarázatot nem tudhatjuk.

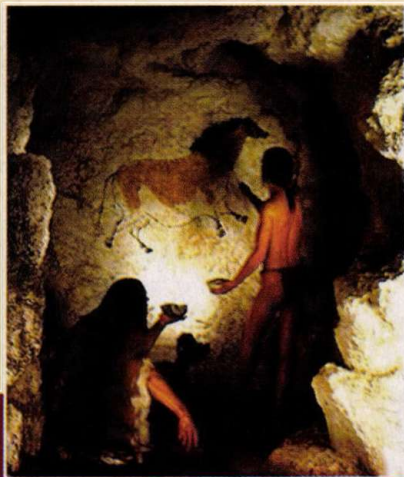
Nagy számban fordulnak elő a rajzokon jelek is. Olykor igen egyszerűek: pontok, vonalak, körök; olykor bonyolultak: például a lascaux-i „sakk-tábla”, a belül rekeszekre osztott téglalap, vagy az úgynevezett tetőformák.

A sziklarajzokat korábban homogen egységeknek fogták fel. Mostanában azonban azt hangsúlyozzák, hogy minden egyes rajz szerkesztett egység. Az ábrázolások elrendezése minden barlangban eltérő. Más a stílusuk, a témaválasztásuk és a témák belső kapcsolódása. Egyes kutatók szerint az ábrákkal egy csoport a kulturális hovatartozását fejezte ki. A paleolitikum embere a sziklarajzokkal különböztette meg magát a szomszédjaitól, és azonosította magát saját közösségével. Denis Vialou, a barlangfestészet szakértője szerint „a barlangfestészet és a paleolitikum művészeti tárgyai amo-

lyan nyelvi előzmények voltak, s az írást közvetlenül megelőzték”.

Várhatjuk-e, hogy Európa más részeiből is kerülnek elő ilyen rajzok, hiszen a magdaléni-kultúra népe belakta egész Európát. A kétkedőkre alaposan rácáfolt a nemrégiben egy angliai barlangban előkerült 13 000 éves sziklarajz-együttes. A kutatók hangsúlyozták, nem gondolták volna, hogy ennyire északon is kerülhetnek elő ilyen alkotások. A barlang mennyezetén találtak nyolcvan be-

Sziklarajzot készítő ember
(rekonstrukciós rajz)

A Lascaux-barlang képei

karcolt figurát – bölényeket, medvéket, szarvasokat, madarakat –, a kutatók ezért a jégkor Sixtus-kápolnája elnevezést adták a lelőhelynek.

Nálunk – többek között – Rezi Kató Gábor, a Magyar Nemzeti Múzeum régésze kutatja az aggteleki barlangrendszer Baradla-barlangját ugyanilyen céllal. Hogy még sok titkot rejtenek a barlangok Magyarországon is, arra újabb bizonyíték került elő nemrégiben. A Szögliget-hosszútetői-barlangban mélyen beágyazódott, vagyis ősi füstreteget fedeztek fel – hangsúlyozta a kutató.

JUHARI ZSUZSANNA

1. Melyik az az angliai barlang, ahol nemrégiben sziklarajzok kerültek elő?

2. Melyik a leghíresebb spanyol barlang, ahonnan sziklarajzok kerültek elő?

3. Mikor fedezték fel először a lascaux-i barlang képeit?

4. Hogy hívják a kutatók a gravetti-kultúra női alakjait?

H. Női akt
I. Vénusz
J. Madonna

A JÁTÉKSZABÁLYOK

Tizenkét héten át az őstörténet egy-egy állomását látogatjuk meg.

A séták végén négy kérdést találnak. Az első három kérdésre helyes választ beküldők közül hárman az **ME** által felajánlott értékes

ajándéksomagot kapnak.

A negyedik kérdésre három lehetséges választ adunk, amelyből azonban csak egy igaz. A játék végére összegyűlt tizenkét helyes válasz betűjelét helyes sorrendbe rakva egy nagyon fontos – játékunkban többször is emlegetett – ősi lelőhely nevét kapják meg.

A **fődíj**at, 2 egyéves **ADSL internet-előfizetést**,

valamint 1 kétszemélyes **berlini utazást**,

amelyet szintén a **ME** kínált fel, azok között sorsoljuk ki, akik a lelőhely nevét beküldik.

A helyes válaszokat postai levelezőlapon kell beküldeni szerkesztőségünkbe. A válasz csak akkor érvényes, ha az oldal alján található igazolószelvényt a levelezőlapra felragasztják.

Címünk: **Élet és Tudomány, 1428 Pf. 47.**

A borítékra írják fel: **Őskorséta 12.**

Beküldési határidő:

2004. szeptember 20.

Játékunk szövege és a kérdések elolvashatók a ME honlapján is (www.mindentudas.hu), de érvényes választ csak az

igazolószelvénnel ellátott levelezőlapon fogadunk el.

Forrássanyagként használhatók régebbi lapszámaink. Ezek közül sok fellelhető a www.sulinet.hu/eletstudomany/archiv weboldalon és genetikai kérdésekben az ME archívumában is fontos anyagok találhatók.

Az előző játék megfejtése:

1. Aubesier-ben;
2. 40-50 éves kora körül;
3. édesvíziek

A Mindentudás Egyeteme ajándéksomagját nyerte:

Ivánfi Mónika (Nyúl),
Kármán József (Debrecen)
és **Pintér Blanka** (Püspökszilágy).